

Nog in '44 was komen vast te dat de rechtspleging in Indië in eerste instantie zaak zou zijn van het militair gezag: er zouden door de *Nica* uit drie officieren bestaande Temporaire Krijgsraden worden ingesteld, bedoeld om op te treden wanneer zich bij het herstel van het Nederlandse gezag ernstige ongeregelheden zouden voordoen. Ter voorbereiding nu van de berechting der Japanners werd op 11 september '45 in Brisbane door van Mook een besluit ondertekend waarmee een Bureau tot nasporing van oorlogsmisdrijven werd opgericht. Dat bureau bleef voorlopig slechts op papier bestaan: het naar Batavia teruggekeerde gouvernement werd daar door zoveel urgente problemen besprongen dat het aan de berechting van Japanners vooreerst geen aandacht kon besteden. Het enige dat in die periode geschiedde, was dat in de door de Britten bezette gebieden, hier en daar ook op eilanden waar zich Knil-compagnieën bevonden, de onder Mountbattens hoofdkwartier ressorterende *War Crimes Investigation Teams* processen-verbaal gingen opmaken. Dit werk werd wat Indië betrof, gecoördineerd door een aan dat hoofdkwartier toegevoegde Nederlandse sectie en met die sectie ging het zojuist genoemde Bureau samenwerken dat in april '46 in Batavia begon te functioneren – de procureur-generaal bij het Hoogerechtshof van Nederlands-Indië werd er de directeur van.

Men bezat op dat moment al tal van gegevens over de wijzen waarop Japanners zich hadden misdragen: gegevens van bevrijde politieke gevangenen en anderen die door de *Kenpeitai* waren gemarteld, gegevens van bevrijde burger-geïnterneerden en bevrijde krijgsgevangenen die over wandaden in hun kampen hadden bericht (de bevrijde krijgsgevangenen speciaal ook over de transporten die zoveel mensenlevens hadden gevergd), gegevens tenslotte over oorlogsmisdrijven die zich in de invasiemaanden hadden voorgedaan. Vooral van de *Kenpeitai* was men al veel te weten gekomen; daar had men de conclusie uit getrokken dat het bijzonder moeilijk, zo niet onmogelijk zou zijn om voldoende bewijsmateriaal te krijgen tegen *individuele* functionarissen: de slachtoffers hadden meestal de namen dier functionarissen niet gekend en het stond niet vast dat zij hen bij een confrontatie zouden herkennen – voor de Nederlanders en Indische Nederlanders leken heel veel Japanners op elkaar.

Nodig was nu dat bepaald werd, welke misdrijven zouden worden vervolgd, en dat de berechting daarvan werd georganiseerd.

Wat als 'oorlogsmisdrijf' moest worden beschouwd werd in aansluiting op een lijst die, met Nederlandse medewerking, begin '46 op een in Parijs gehouden conferentie van de *United Nations War Crimes*